

Kapittel 6

Avbrutte saker – selvmord, død og psykiske plager

Ivar Sæter, Eyvind Mehle og Haakon Garaasen

I de tre tilfellene hvor etterforskningen og rettsprosessene avbrytes på grunn av død eller psykiske plager, møter vi på sett og vis halve mapper, ukomplette behandlinger og må nøste forfra igjen for å forstå aktørene. På spørsmål om hvorfor det samlet sett er lite forskning på kulturfeltet under andre verdenskrig i Norge, når så mange andre områder har blitt gransket i detalj, har det mest åpenbare svaret vært at man fortsatt har vært preget av aktørenes innstilling den gangen: De ville videre med livene (Jakobsen & Lund, 2015). Eyvind Mehle, som begikk selvmord, ville åpenbart ikke det, men de andre aktørene antas å ha hatt denne innstillingen. Et annet moment er at det kanskje er litt smertefullt å erkjenne at tenkerne – de frie intellektuelle – som vi liker å tenke at de skjønnlitterære forfatterne er, ikke bare i poetokratiet Norge (Halvorsen, 2024), også ble overbevist av nazistenes tankegods. I Sverige har det også tatt tilsvarende tid før intellektuelt utbytte mellom Sverige og det tredje riket ble undersøkt, blant annet gjennom antologien *De intellektuellas förräderi?* fra 2016 (Björkman, 2016).

Selvmord, død og psykiske plager er ellers noe som er svært sentralt og viktig for den umiddelbare etterkrigstiden. Et moment er at dødsstraffen ble tatt i bruk igjen i de fleste av landene, og i mange av landene langt mer omfat-

tende enn i Norge. Det var en del av en hevnprosess mot nazistene. På den annen side har vi en rekke nazister som begår selvmord, åpenbart den mest sentrale, nemlig Adolf Hitler, men også en rekke norske sentrale nazister, slik som politiminister Jonas Lie d.y., øverste leder av Hirden Henrik Rogstad og justisminister Sverre Riisnæs, som barrikaderte seg på Skallum gård i Bærum etter frigjøringen 8. mai. Henrik Rogstad skjøt seg selv to døgn etter, mens Jonas Lie d.y. omkom uten ytre skader, noe som har blitt forklart med rus og stress. Sverre Riisnæs ble pågrepet, fikk psykiske plager og henlagt landssviksak på grunn av psykiske årsaker. I det lille utvalget her er Ivar Sæters død naturlig, mens Eyvind Mehles kanskje er mer sammenlignbar med de dramatiske utfallene som de toneangivende nazistene hadde. For Håkon Garaasens vedkommende er det mye som tyder på at han hadde psykiske problemer over lang tid, men det hjalp neppe på å være involvert i en prosess som denne.

IVAR SÆTER (1876–1945)

Født: 20.11.1876, Tolga

Litterær produksjon før 1940: Fjorten romaner, seks lyrikk, et drama, femten sakprosa og en novellesamling

Medlem av DnF: Ja

Medlem av NS: Ja, juni 1940

Dom: Henlagt av Østerdal politikammer, 11.02.1946

Det slås fast i stor, rød skrift på omslagsdokumentet til Sæters landssviksak: «Henlegges fordi Sæther er død, 11/2–46». Dødsdatoen inntraff riktignok før dette, 03.07.1945, under to måneder etter frigjøringsdagen. Like fullt hadde etterforskningen kommet langt. Sæter var etterforsket på bakgrunn av NS-medlemskapet fra juni 1940, men også for propaganda, ettersom han hadde skrevet sanger for NS. Han hadde en omfattende litterær produksjon bak seg før okkupasjonen, som teller både sakprosa, romaner og lyrikk, og til sammen 37 utgivelser. Han utgir ingen bøker på 30-tallet, og tendensen mot slutten av 20-tallet er at han skriver mer og mer sakprosa. I 1940 blir boka hans om Lars Olsen Skrefsrud (1840–1910) – en norsk misjonær blant santalfolket i India som ble verdenskjent – oversatt til tysk og utgitt på Verlag der Basler

Missionsbuchhandlung i Basel. Han gjenopptar også skrivingen selv, og gir ut *Marcus Thrane. Hans liv og kamp for sosial rettferd* på Blix forlag i 1942. En bok om sosialisten Thrane på et fascistisk forlag under okkupasjonen altså? Ja, heri ligger kanskje noe av kompleksiteten ved Sæter eksemplifisert. Han hadde hatt audiens hos Pave Pius X i 1904 i Roma og var kjent for å trekke storheter som Bjørnstjerne Bjørnson til gården sin på olsokfeiring. I dag er han lite lest, men bygdebøkene hans har i ettertid blitt brukt mye (Kværness Halberg, 2014).

Sæter vokste opp på gård med bondeforeldre som eldste i en søskenflokk på fem. Han giftet seg som 19-åring, og flyttet med sin kone, Olava Johnsdatter Lillehaug, til Tromsø for å gå på lærerskole, Tromsø Seminar, som det het. Man kunne nemlig få skolegangen gratis mot å gjøre pliktarbeid i regionen i fem år etter endt utdanning – en slags versjon av nåtidens ettergivelse av studiegjeld i Finnmark. De fikk barn og såpass gode resultater at de slapp fem års pliktarbeide. Sæter fikk også sitt første dikt på trykk i bladet *Nordposten*. Etter et år i arbeide på Tromsø folkeskole flyttet familien på tre sørover. Sæter tok opp jobb som lærer, og siden som redaktør og journalist for avisen *Fjell-Ljom*. Etter hvert flyttet de til Oslo, og fra 1898 var Sæter lesesalsinspektør ved Deichmanske bibliotek. I Oslo deltok han i Kristiania Socialdemokratiske Ungdomslag, og da de utga første nummer av *Det tyvende aarhundrede*, «socialistiske maanedsskrift», i 1901, var det med et dikt av Ivar Sæter på første side. De bodde i Oslo til 1912, da faren til Sæter døde, og de tok over Sætersgaard med odell. På 30-tallet startet de å samle inn ting til et museum, en samling som i dag eies av Tolga kommune. Til Oslokstevnene fikk de på 30-tallet besøk av Bjørnstjerne Bjørnsons sønn Erling Bjørnson, som var Stortingsrepresentant for Bondepartiet på 30-tallet og gikk over til å bli aktivt NS-medlem under krigen, og Johan Falkberget (1933). Vidkun Quisling er på besøk på gården (to ganger, 1941 og 1942), og det samme gjelder kulturminister Gudbrand Lunde, hans arvtaker Reidar Fuglesang, og politiminister Jonas Lie d.y. Sæter var nestleder i Bygdefolkets krisehjelp fra 1933, og ønsket at de skulle samarbeide med NS og Quisling. Sæter ble boende på Tolga til sin død.

Landssviksaken inneholder fire rapporter (fra mai til juli 1940), et utdrag av Stapo Overhagens rapport, en avskrift av et brev til kretsfører Hoelseth, og to brev til samme person. I den første rapporten fra 31. mai oppgir Sæter at han «har sympatisert med N.S. helt siden 1930 årene [sic], og grunnen er at jeg hele mitt liv har sittet dårlig økonomisk i det, og jeg håpet at böndene

gjennom Krisehjelpen skulde få den støtte de fortjente». Videre innrømmer han «at jeg har vært aktiv ved å ha skrevet kampsanger og annet til fordel for N.S. Dette har jeg gjort dels på oppfordring og dels frivillig. Jeg har vært forrykt, og det er krigen som har gjort meg det.» Han oppgir å ha hatt de sentrale NS-folkene på besøk, samt «alminnelige» tyske soldater og offiserer som har vært på gjennomreise og hilst på ham og datteren. Videre innrømmer han å ha gitt opplysninger til Stapo: «Det er meget mulig at jeg ga ham opplysninger om de av mine sambygdinger som hadde våpen»⁷⁵, men han nekter for å ha angitt noen og for å ha beskyldt en Ingvar Sæther for å være kommunist. Videre oppgir han å ha støttet Frontkjemperkontoret, men at han ikke husker beløp. Han oppgir å ha vært medlem i DnF siden 1894, og mottatt diktergasje av staten i 1942, men vet ikke hvordan det kom i stand. Hans private korrespondanse hevder han at han har brent fortløpende. Rapporten bemerkes med at Sæter var syk og sengeliggende, og at eksamineringen må fortsette på et annet tidspunkt. Videre finner de et brev fra sønnen til faren som gjør det åpenlyst at «Politiets besøk var åpenbart ventet».

Kriminalassistent Knut Ramstad avhørte Olaf Øverhagen i Kretsfengselet i Åkebergveien 11 i Oslo om hans arbeid som Stapo og overbetjent i Politidepartementet. Han orienterer om arbeidet han gjorde i Tolga i 1942 med å innhente en rekke våpen fra personer som hadde blitt angitt, og at de fleste av dem var fra Ivar Sæter. Det finnes også en rapport som Ivar Sæter har levert til Stapo, hvor han slutter med «Mitt motto er: den som ikke er med, er mot». Landssviksaken avdekker altså omfattende angivervirksomhet, og inneholder også et personlig brev til Quisling fra 15.05.1944. En uttalelse fra en lege om at Sæter absolutt må holde sengen ligger også ved, og denne attesten virker troverdig all den tid Sæters liv var ved sin slutt. Noen endelig dom i saken kom ikke, og muligens er det derfor få som kjenner til Sæters NS-medlemskap i dag.

75 LS-sak, dok. 1.

EYVIND MEHLE (1895–1945)

Født: 13.09.1895, Stavanger

Litterær produksjon før 1940: En sakprosa bok og et drama

Medlem av DnF: Ja

Medlem av NS: Ja, fra 1933

Dom: Henlagt etter bevisets stilling, Oslo politikammer, 10.12.1948

På 20-tallet var det få mennesker i Norge med doktorgrad, men i forfatterstanden var det langt flere enn på andre områder, og en av dem som hadde det, var Eyvind Mehle. Familiebakgrunnen vet vi lite om, men faren var redaksjonssekretær. Mehle giftet seg med en skuespiller som hadde en kunstmaler til far, så kulturlivet preget bakgrunnen hans.

Mehle tok doktorgraden (dr.philos.) i Tyskland i 1921. I perioden han er der, skriver han som Berlinkorrespondent for *Dagbladet* (1919–1921). Året etter debutterer han med en sakprosa bok på Gyldendal ved navn *Mennsker og metoder i Moskva*, samtidig som han innehar formannskapsvervet i Studenter-samfunnet. Ti år senere oversetter han en bok fra engelsk av Stephen Graham om Stalin, og han er i hele denne perioden en sterk antikommunist og svært opptatt av Sovjet. Skjønnlitterært er det skuespillet *Korset fra pem* fra 1930 han har skrevet. Det utkom på Gyldendal, og ble satt opp en kveld på Det Nye Teater 14.02.1930. Temaet her er kommunistenes antireligiøse stilling i Russland og motstanden de møtte i den russiske befolkningen. Blant annet er Lenin en av hovedkarakterene, og sympatien er så klart med de religiøse mot regimet. Stykket får god mottakelse, blant annet i avisen *Folket*.⁷⁶ Allerede i 1933 blir han medlem i Nasjonal Samling. Kona, Sigrid, omtaler ham som en idealist og meget ivrig. Kittang beskriver ham som «ihuga» (1975, s. 33). I 1935 er Eyvind Mehle blant de konservative forfatterne som støtter Hamsuns kritikk av Ozzietsky og er mot at det skal være et Ozzietsky-opprop fra DnF. Han fremmer et motforslag – en resolusjon om å forsvare forfatteres ytringsfrihet – men denne faller med 44 mot noen og sytti stemmer. Året etter, i 1936, drar han på forfatteropp- hold i Travemünde, og etter det drar han direkte til Rikspartimøtet i NSDAP

76 *Folket*, fredag 21.02.1930, s. 2. Skrevet av Reidar Webster.

i Nürnberg som NS-medlem (Ringdal, 1993, s. 154). Begge deler er internasjonale erfaringer som gir ham direkte kjennskap til nazismens utvikling.

Han endret etternavnet fra Mæhle til Mehle i 1930, og i 1940 tiltrådte han som programdirektør i Norsk rikskringkasting (NRK). Ringdal (1993, s. 179) skriver at Mehle var den eneste av DnFs medlemmer som var NS-medlem fra starten i 1933, og omtaler ham som «mer av en ideolog enn noen annen av de skjønnlitterære forfatterne». Beskrivelsen av NRK under Mehles styre er dramatisk. Ole Fredrik Riis, som avhøres i Landssviksaken, oppgir: «Han var hatet og fryktet ved Rikskringkastingen. Vitnet hadde inntrykk av at Mehle næmest var fryktet av sine N.S.kolleger og hadde svært mange personlige fiender. Meget maktsyk og forsøker å tilrive seg makt på alle områder hvor han kan komme til. Under samtaler virker han sinssyk [sic]. Mehle hadde i okkupasjonstiden holdt et utall av propagandataler gjennom Oslo-radioen til fordel for tyskerne og Nasjonal Samling. Han var en av de mest ytterliggående og farlige nasistene».⁷⁷ I *Norsk krigsleksikon* oppgis det at han var kjent for å være mentalt ubalansert, og at han måtte forlate NRK som følge av egne intriger. Dette er også dokumentert i Landssviksaken. I NRK laget han blant annet tre radiomontasjer, som Hans Fredrik Dahl (1995, s. 266) skriver «viser talent for mediet»: *Juli 1905* (1940), *Et folk finner sin fører* (1942) og *Olavstanken fra Stiklestad til Stiklestad* (1943). *Et folk finner sin fører* ble laget i forbindelse med Quislings 55-årsdag, og kom også ut i bokform på naziforlaget Blix. Sistnevnte utkom også i bokform på Centralforlaget. Mehle var i NRK til desember 1943, før han fikk en overgang til det som da ble kalt Oslo Universitet (i dag UiO) og det nyopprettede Instituttet for pressevitenskap. Mehle ble dermed Norges første medieprofessor, men siden Universitetet var stengt, hadde han ingen undervisning eller studenter. I avskjedstalen sin i NRK adresserte han «stemmen fra London» direkte: «Det er blitt meddelt meg at en radiokronikør i London nylig ironiserte over den siste årsberetningen fra kringkastingens programvirksomhet. Beretningen inneholdt så mange detaljer, det var så lite fanfare over den. Det er riktig nok det. Vår siste årsberetning fortalte om en rekke småting som var blitt brakt i orden, småting som i herr Öksnevads tid henlå i romantisk uorden». Her får man et lite inntrykk av hvor forurettet Mehle fremstår, ellers i saken også. Mehle sender 01.07.1944 et utmeldelsesbrev til NS, noe som gjør at Fuglesang skriver

77 LS-sak, dok. 13.

et brev til ham personlig og ber ham revurdere utmeldelsen. Mehle svarer at han ønsker å gå over i upolitisk virksomhet, og at han ikke ønsker å vinne noe på utmeldelsen. Videre bringer han opp en rekke saker, for eksempel at han ikke fikk feriepenger av NRK etter sin uttrede og uklarheter rundt lønningene som professor, og opprettholder sin utmeldelse.

Som et sentralt poeng i historieforskningen har vist, var nazistene langt mindre enhetlige i sine syn på kultur og sine handlinger i kulturlivet enn antatt (Fulsås, 2025; Petropoulos, 2014; Potter, 2016). Det nazistiske kulturlivet, i Norge som i Tyskland, var preget av en rekke aktører som kjempet om definisjonsmakt på området. Eyvind Mehle var som NRK-programdirektør åpenbart interessert i å ha innflytelse i kulturlivet, og han var antakelig kontroversiell i NS, ettersom han skapte mye intriger og stadig klaget over formelle forhold. På den annen side var han ingen karismatisk person, og det er grunn til å stille spørsmål ved hans evne til å overtale folk.

Et eksempel er når han anmelder NS-forfatteren Bernhard Balsmos (kapittel 9) bok *Byen vokser*. Anmeldelsen er fra *Nationen* 23.08.1944, er en slakt og har overskriften: «Lokalhistorie kamuflert som diktning». Hovedankepunktet hans er at boken er preget av opplysting, og at leseren ikke vet mer om stedet og menneskene når de lukker boken enn da den ble åpnet (noe en kritiker kanskje vil kunne si om denne boka også!). Mehle var ikke alene om å anmelde bøker av antatte meningsfeller ufordelaktig, noe som også vil bli tydelig i tilfellet Finn Halvorsen (kapittel 15), men det var et skår i potensialet for etablering av en tydelig nazistisk kultur. Særlig når vi kjenner til den interessen som fantes fra nazistisk hold i å bruke heimstaddiktning og lokaltilhørighet som viktige bestanddeler i nazistisk kultur, altså gjøre slik som Balsmo forsøkte på. På den annen side er det også et bevis på at selv den sensurerte propagandapressen hadde kritikk, og slik oppviser en slags kontinuitet der offentligheten på overflaten kunne fremstå like legitim som før 1940. Det var den så klart ikke.

I frigjøringsdagene 1945 rømte Mehle til Sverige, og han finnes således i kjesäterkartoteket også.⁷⁸ Hans opphold i Sverige resulterer i drukning, hvis omstendigheter levner liten tvil om at han tok sitt eget liv. Også i landssviksaken omtales det som selvmord, blant annet i politirapporten fra 12.10.1945, hvor det har blitt avhørt Peter Hansstein. I et brev skrevet til erkebiskop Eidem

78 Kjesäterkartoteket, nr. 21: Flyktningenr. 58200–61089.

i Uppsala 14.07.1945 avslutter Mehle, etter å ha bedt ham sørge for hans hustru så godt som mulig: «Det er formodentlig siste gang her i livet jeg har den ære og glede å kunne tre i forbindelse med Dem. Men min takk dersom det overfor nevnt menneskekjærlighetens verk kan gjennomføres, vil vare utover døden». Etter dette er det påført av politiet: «Selvmordet begått ved drukning i Florsjöen ved Helsingmo i Sverige søndag den 15. juli, 1945. Liket funnet 24. samme måned. Begravet Mo sockens kyrkegård 26/7–45.» I *Norsk krigsleksikon* står det «Noen sak mot ham kom derfor ikke opp ved rettsoppjøret», men den beskrivelsen løper risikoen for at leseren ikke forstår at det finnes omfattende etterforskningsarbeide og dokumenter i Landssvikarkivet. En god kilde til Eyvind Mehles virke er i «hans eget medium» radioen: Magne Lindholms radiodokumentar «Quislings herold», som ble sendt i NRK 23.04.1995, og som er tilgjengelig for lytting på Nasjonalbiblioteket.

HAAKON GARAASEN (1887–1957)

Født: 06.07.1887, Trysil

Litterær produksjon før 1940: Fire bøker med fortellinger, to romaner og en novellesamling

Medlem av DnF: Ja

Medlem av NS: ja, fra 15.04.1941

Dom: Østerdal politimester, ikke rettssak pga. psyke, 09.01.1948

Haakon Garaasen (noen ganger med dobbel-a, andre ganger med å) var født på Trysil av gårdbrukere. Han vokste opp i en søskenflokk på ti barn og fullførte Voss folkehøyskole som høyeste utdanning. Han var hele yrkeslivet i økonomisk prekær situasjon og hadde behov for stipender, noe han fikk en del av. Stipendmottakelser i denne tida er ofte et tegn på at vedkommende hadde dårlig råd.

Som han selv oppgir i Landssviksaken, hadde han utfordringer: «Jeg har i mange år i lange perioder i mer eller mindre grad vært arbeidsudyktig. [...] Spesielt har jeg vært plaget med nervøsitet». I siktelsen er det også notert at han: «er nå svært nervøs og oppskremt. En mener derfor at fengselsstraff foruten å virke uheldig på ham heller ikke har noen preventiv betydning. En tillater

seg derfor å foreslå at siktede ilegges en bot stor kr. 1000,—» Landssviksaken hans er fylt av en rekke lange brev av svært ulik art. Blant annet er hans personlige brev til Vidkun Quisling spesielt: han oppfordrer til at sistnevnte skal bytte stavemåte på etternavnet til det «norskere» Kvisling, ettersom han mener «Q» er en unorsk bokstav. Han skriver også direkte til Sverre Riisnæs uten å egentlig ha noe med ham å gjøre. Et annet av brevene er til Stapo, og likelydende også sendt til andre, hvor han forklarer at han ikke har noe sted å bo og trenger et sted å bo. Her ber han om hjelp og understreker også at han er medlem av N.S. I denne sammenhengen fremstår N.S.-medlemskapet som et halmstrå for å sørge for tak over hodet, men det er andre tilfeller hvor det fremstår mindre uskyldig. Like fullt er det vanskelig å ta stilling til Garaasen gitt den psykiske situasjonen. For eksempel skreiv han minnedikt over Gulbrand Lunde etter at han gikk bort, som ble publisert 31.10.1942 i Hamar Arbeiderblad. Konfrontert med dette i Landssviksaken oppgir han i fullt alvor det lite troverdige: «Jeg kaller Lunde en høvding for vår sak, og sikter da til målsaka».

Garaasen debuterte i 1908 med *Fraa skogsbygda*, en samling fortellinger. Han gir ut romanen Rogfinne i 1912 og får et gjennombrudd i 1916 med *Tungsjøætta*, som kommer ut i tre opplag og blir oversatt til svensk i 1918. Selma Lagerlöf omtaler romanen rosende, noe som siden brukes aktivt i formidlingen av forfatterskapet hans. Deretter har han tre utgivelser (1923, 24 og 25) som, sett fra dagens blick, er en blandingssjanger mellom sakprosa og fortellinger, men som også omtales som lokalhistorie. Hans siste utgivelse er fra 1929, hvor han har fortellinger og Paul Lund har dikt; den heter *I dalaskogen*. Han skreiv på nynorsk og regnes til heimstaddiktninga.

I siktelsen er det to punkter som fremheves som grunnlag: (1) Han sto som medlem i N.S. fra 15/4–1941 til frigjøringen, og (2) Han har i avisene «Fritt Folk» og «Østlendingen» skrevet flere artikler og dikt som inneholdt politisk propaganda til fordel for N.S., Quisling og tyskerne, forherliget «frontkjempere» og nedsettende uttalelser om de allierte som kjempet på norsk side mot tyskerne», og så listes det opp syv konkrete tekster, blant annet diktet «Han ropte eit siste varsel...» fra *Fritt Folk* 22.01.1944 som er tilegnet de som falt i kampen i Russland på tysk side.

Garaasen er en av forfatterne det står om i *Nasjonalsosialister i norsk diktning*, og i hans brev fra Dalarna 07.06.1945 skriver han: «Jeg protesterte på det skarpeste, men også det mislykkedes. Men å karakterisere mitt forfat-

terskap som nasjonalsosialistisk, må betegnes som fri fantasi. I hele mitt forf. skap finnes meg bekjent ikke en eneste linje nasjonalsosialisme». Det fremstår som en merkelig påstand gitt de syv tekstene som listes opp i tiltalen mot Garaasen, men kan hende han her skiller veldig sterkt mellom avistekster og de som er utgitt mellom to permer. Av diktene i *Fritt Folk* kan vi for eksempel 28.10.1942 lese «Gudbrand Lunde» som inneholder linjene: «ja Gudbrand den glupe/ vår høvding den heve:/ I dag laut han stupe/ i kamp og i krig/ Nest etter Quisling/ var han vår største/ her i vår samling». 22.01.1941 kan vi lese diktet «I stormen», som har en slags ingress hvor det står: «Alle som stupte i kampen for et fritt, sterkt og nasjonalt Norge, til minne». Alternativt kan det hende Garaasen hadde en veldig spesifikk definisjon av nasjonalsosialisme.

I den foreløpige psykiatriske erklæringa i Landssviksaken står det: «Lensmannen i Elverum opplyser at tiltalte er en grubler og har et følsomt sinn. Han betegnet ham som en original, nærmest en særling. Svært nervøs uten at han dog ville tro at han var sinnssyk. Aktor og forsvarer har vært enige om at tiltalte bør underkastes psykiatrisk undersøkelse da blant annet hans mange og lange skriv gav inntrykk av et ulikevektig sinn». Konklusjonen er at han har tegn på sinnslidelse, og at han burde unntas. Rapporten er signert av overlege ved Sanderud sykehus Arne Haugen den 09.01.1948.

Oppsummering

Tilfellene til Sæter, Mehle og Garåsen er svært ulike, og omtrent det eneste de har til felles er skjønnlitterært forfatterskap og NS-medlemskap. Sæters død var naturlig, Mehles var selvforskyldt, og Garåsen blir unntatt på grunn av «nervene». Dette er faktorer som finnes blant flere andre i Landssvikoppgjøret også, i tillegg til at både selvmord og psykiske utfordringer generelt var utbredt i tiden. De ble alle adressert som forfattere, men ettersom det ikke ble noen domsavsigelse, vet vi ikke hva retten ville funnet i skjerpene og formildende retninger. Mehle ville uansett blitt tiltalt på grunn av sitt arbeid i NRK under okkupasjonen, men Garåsen og Sæter er typiske tilfeller av forfattere som var av nazistisk overbevisning (Sæter) og sleit med å håndtere de politiske utviklingene i den grad at de gikk pro nazismen (Garåsen).